

TEATR NIEUCZESANY

Co to jest teatr studencki? Hasła tej treści nie znajdujemy w przedostatnim tomie WIELKIEJ ENCYKLOPEDII Powszechnej PWN. Spontaniczność i ulotność tego zjawiska skutecznie opierała się próbom zaszeregowania według ustalonych kanonów. Propozycje studenckich twórców nie kojarzą się z atmosferą wielkiej fety, hasło DZIŚ PREMIERA często brzmiałoby tu więc zabawnie. Ale też teatr studencki to ważny fragment ruchu artystycznego, wnoszący dość niezaprzeczalny dorobek.

W Polsce

Jego początków

dopatrywać się należy około roku 1952. Powstawały wówczas liczne składanki kabaretowe, traktujące zarówno o problemach ogólnych jak i negatywnych przejawach życia z własnego uczelnianego podwórka. Były to czasy niezapomnianego BIM-BOMU Zbigniewa Cybulskiego, warszawskiego STS czy PSTRAGA. Królowały wtedy skecz, piosenka i monolog. Wydarzeniem w studenckim ruchu teatralnym była premiera KRÓLA UBU, wystawiona przez STODOŁĘ w Warszawie — rok 1959. Spektakl ten stanowił prowokację wobec dotychczasowych form wypowiedzi, zdecydowanie atakował stabilizację. Potem nadszedł okres, w którym dominowała poezja. Wiersz stał się tworzywem wiodącym dla licznych teatrzyków poetyckich.

Przemiany polityczne drugiej połowy lat pięćdziesiątych prócz burzliwych dyskusji nie spowodowały interesujących spektakli. Teatr studencki chwilowo przestał być na bieżąco ze sprawami kraju, koncentrując się głównie na warsztacie i estetyce. Dominowała w tym gdańska GALERIA. Sporadyczne próby prezentowania problematyki społecznej i politycznej podejmowały w swolisty zresztą sposób HYBRYDY i wrocławski KALAMBUR — wystawienie SZEWCÓW Witkacego w roku 1965.

Renesans treści obywatelskich następuje po pamiętnym grudniu roku 1970. Teatr studencki ze szczególną pasją podjął aktualne, często nietatwe problemy kraju. — Kiedy teatry zawodowe milczą o bolączkach dnia, ich funkcje przejmują w Polsce teatry studenckie — pisał publicysta NOWYCH DRÓG. Okres ten przyniósł najwartościowsze dokonania studenckich twórców. Teatry STU (Spadanie), KALAMBUR (W rytmie stońca), łódzki 77 GONG-2, OSMEGO DNIA, prezentowały spektakle ważne dla każdego Polaka.

Po latach tłustych

przychodzą lata chude. Ostatnio, mówiono się głośno o kryzysie zarzucając wręcz teatrów studenckiemu apolityczność. Niektórzy teoretycy dokonali nawet podziału na teatr studencki i studencki teatr amatorski. Ten pierwszy to ich zdaniem już legenda przypominająca spektakle będące świadectwem istnienia więzi pokoleniowych. Drugi typ teatru to właściwie rodzaj amatorskiej zabawy pozwalającej przyjemnie spędzać wolny czas. Zajęto

się celebrowaniem form nie przywiązując większej uwagi do treści.

Zagadnienie to znalazło również swoje odbicie na lubelskim podwórku. Wydaje się jednak, że idą ożywcze prądy. Trudno wyciągać jednoznaczne wnioski na podstawie wydarzeń kilku miesięcy, niemniej fakt organizacji w Lublinie Konfrontacji Młodego Teatru, zdobycie laurów przez LOSS, SCENE, PLASTYCZNA, PROVISORIUM nagród indywidualnych i zespołowych za debiuty (Henryk Kowalczyk, Grupa Chwiłowa) czy wreszcie powstawanie nowych grup znacznie podbudowały środowisko lubelskie. Rzecz nie tylko w tym, że coś w ogóle się dzieje. O zmianach świadczą również treści. GRUPA CHWIŁOWA sięga do wartości społecznych, odważnie stawia w SCENARIUSZU wciąż aktualny na wielu kontynentach problem relacji między tymi z góry i tymi z dołu.

PROVISORIUM kategoriami Gombrowiczowskimi (Ferdurke) podejmuje dialog z rzeczywistością, LOSS mówi o zderzeniu jednostki przez państwo. Mecenas jakim dla niemal wszystkich teatrów jest Socjalistyczny Związek Studentów Polskich uznaje prawo do błędu i ryzyka, ale jednocześnie stanowczo występuje przeciw bezideowości i chwytom formalnym.

Poszukiwania najpełniejszych środków wyrazu są nieodłączną cechą teatru studenckiego. Prezentowana jest szeroka gama sposobu wypowiedzi od poezji poprzez formy literackie, kabaret, pantomimę, muzykę, piosenkę, film, ekspresję plastyczną. Dużego rozgłosu nabrały laboratoryjne poszukiwania Leszka Grotowskiego. Dla Leszki Mądziaka, kierownika SCENY PLASTYCZNEJ nieważne są słowa ni scenografia. Najistotniejszym składnikiem jest tu obraz skomponowany ze zderzenia światła i kolorów, płaszczyzn i brył plastycznych. Z kolei GRUPA CHWIŁOWA jako formy działalności wymienia jednocześnie teatr, kabaret, piosenkę i różne formy literackie. Mówiąc o tych sprawach warto pamiętać, że nawet najbardziej skomplikowane problemy można przedstawić prostym i zrozumiałym językiem.

Teatr studencki

niejednokrotnie odżegnywał się od teatru zawodowego, niemniej szczególnie ostatnio człowiek zespoły przechodzą na zawodowstwo, mając nadzieję robienia ambitnego teatru komercyjnego. Warto też pamiętać, że wielu wybitnych twórców i aktorów rozpoczynało swą działalność właśnie w teatrach studenckim, chociażby Jerzy Antczak, Jan Skotnicki, Zbigniew Cybulski, Kazimierz Braun, Krystyna Skuszanka, Bogumił Kobiela, Krzysztof Jaśński, Andrzej Rozhin.

(wuka)